

FEITEN EN CONSEQUENTIES VAN DE GIFRAMP IN BHOPAL 1984

BHOPAL DISASTER 1984 TO?
THE SUFFERING CONTINUES,
SO DOES THE STRUGGLE.

BHOPAL GAS PEEDIT MAHILA STATIONERY KADAPUR BHOPAL

BHOPAL GAS PEEDIT MAHILA PUI

Een interactieve les over
economische, sociale en
culturele rechten
voor 4 VWO

Scholengroep Nijmegen

AMNESTY
INTERNATIONAL

COLOFON

Auteurs: Sophie de Haan, Paulien Hagers, Harry van de Vijfeijke en Rinus van de Warreburg
Layout en eindredactie: Harry de Ridder

Met dank aan docente Maria van de Put en leerlingen van 4VWO van Stedelijke Scholengemeenschap Nijmegen (SSgN). Dank ook aan Rachna Dhingra, Bhopal Group for information & Action.

Bij de foto op het titelblad: Ter herinnering aan de giframp van 1984 heeft de Nederlandse kunstenaar Ruth Waterman-Kupferschmidt het standbeeld 'Moeder en kind' gemaakt. Zij heeft lang in India gewoond en gewerkt. Ze is in 2014 in Den Haag overleden.

'Feiten en consequenties van de giframp in Bhopal 1984' is bestemd voor leerlingen van 4 vwo.
Gratis te downloaden via <http://www.amnestynijmegen.nl>
of <http://amnestynijmegen.antenna.nl/index.php/educatie/lesmateriaal>.

INHOUD

LEERLINGEN

Werkbladen

Vooraf: Over Amnesty International
Aanleiding: De giframp in Bhopal
Inleiding op de giframp
Korte inhoud van de film
Protesten
Het onderzoek
 Groep 1
 Groep 2
 Groep 3
 Groep 4
 Groep 5
 Groep 6
Instructies voor de slotrapportage
Slotcommuniqué
Congresmap

werkblad 1

werkblad 1
werkblad 2
werkblad 3
werkblad 4
werkblad 5
werkblad 7
werkblad 7
werkblad 8
werkblad 9
werkblad 10
werkblad 11
werkblad 12
werkblad 13
werkblad 14
werkblad 15

DOCENTEN

Handleiding

Introductie
Doelstellingen
Tijdsindeling
De Bhopal-film en het klassengesprek
Het onderzoek
Congresmap
Slotcommuniqué
Evaluatie
Aanvullend filmmateriaal

handleiding 1

handleiding 2
handleiding 2
handleiding 2
handleiding 3
handleiding 3
handleiding 4
handleiding 4
handleiding 5
handleiding 5

VOORAF: OVER AMNESTY INTERNATIONAL

De organisatie

Amnesty is een niet-gouvernementele organisatie (ngo) die niet afhankelijk is van de overheid. De rechtsvorm is een vereniging* met als hoogste orgaan de Ledenraad. Wereldwijd heeft Amnesty 7 miljoen leden, sympathisanten en activisten in meer dan 150 landen.

De missie van Amnesty International is onderzoek doen en actievoeren gericht op het voorkomen en beëindigen van ernstige schendingen van de mensenrechten.

Hoewel Amnesty ook vaste krachten in dienst heeft, is het in essentie een vrijwilligersorganisatie, wat ook het belangrijkste verschil is met die andere bekende mensenrechtenorganisatie: Human Rights Watch (HRW).

Amnesty mobiliseert leden en sympathisanten voor concrete acties en campagnes. Anders dan HRW voert Amnesty systematisch actie voor individuele mensenrechtenschendingen.

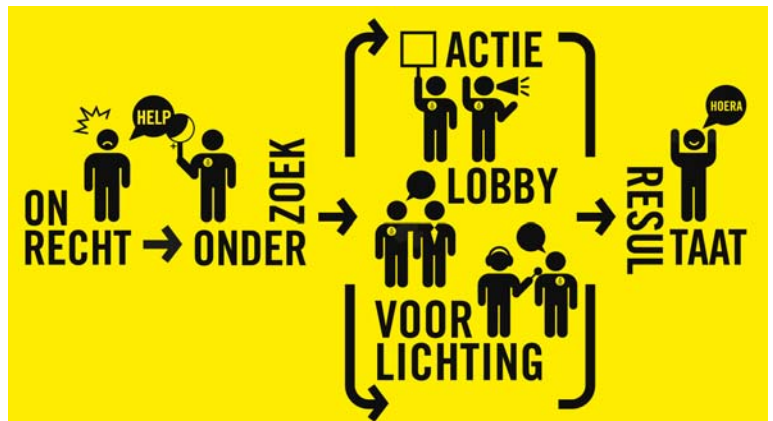
* Een vereniging heeft leden, een stichting niet

Onderzoek

De kracht van Amnesty is betrouwbaarheid. Aan alle acties is gedegen onderzoek voorafgegaan. Pas als de onderzoekers de feiten uit twee onafhankelijke bronnen hebben kunnen checken, wordt tot actie overgegaan.

Op Amnesty's hoofdkantoor in Londen verzamelen en analyseren medewerkers informatie over schendingen van mensenrechten uit de hele wereld. Ook stuurt Amnesty geregeld onderzoeksmissies om de mensenrechtensituatie ter plekke te onderzoeken. Amnesty praat tijdens die missies met slachtoffers, advocaten, lokale mensenrechtenactivisten en de overheid, en woont rechtszaken bij.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door een team van experts, ondersteund door specialisten op specifieke terreinen zoals internationaal recht, media en technologie.

Inzet

Amnesty zet zich in voor politieke gevangenen voor wie ze een eerlijk proces binnen een redelijke termijn vraagt en voor gewetensgevangenen* voor wie ze onmiddellijke vrijlating vraagt. Ook voert Amnesty wereldwijde campagnes, bijvoorbeeld voor afschaffing van de doodstraf of tegen martelen.

Verder voert Amnesty ook lobby bij overheden en bedrijfsleven om deze aan te spreken op hun verantwoordelijkheden. Amnesty werkt met veel anderen samen, waaronder Unicef, Oxfam-Novib en Milieudefensie, bijvoorbeeld als het gaat om de beperking van wapenproductie en wapenhandel, om een humaner regime tegenover vreemdelingen of tegen de inzet voor kindsoldaten.

Tot slot zet Amnesty zich ook in voor de zogenaamde ESC-rechten, zoals het recht op voedsel, water en sanitaire voorzieningen, huisvesting, onderwijs, gezondheid en werk.

* Gewetensgevangenen zijn politieke gevangenen die geen geweld hebben gebruikt of gepropageerd

ESC-rechten

Bij economische, sociale en culturele rechten (ESC-rechten) gaat het om de minimumvoorwaarden voor welvaart en welzijn, zoals genoemd in de artikelen 22-27 van de *Universele Verklaring Van de Rechten van de Mens*. Deze rechten zijn verder uitgewerkt in het VN-verdrag (EcSoCu) van 1966. De ESC-rechten omvatten de basisbehoeften, voedsel, inkomen, sociale zekerheid, onderwijs, huisvesting, rechtshulp en medische verzorging.

De ESC-rechten zijn niet afdwingbaar (afgezien van bijvoorbeeld het recht op vrije keuze van huwelijk, werk en school), maar voor de regeringen die het verdrag ondertekend hebben geldt wel de plicht om deze rechten zo goed mogelijk als kan te regelen en ervoor te zorgen dat het niet slechter met deze rechten gaat.

AANLEIDING: DE GIFRAMP IN BHOPAL

Bhopal telt zo'n 1,5 miljoen inwoners en is de hoofdstad van de Indiase staat Madhya Pradesh. Het is tevens de hoofdstad van het gelijknamige district Bhopal. Op 3 december 1984 deed zich in Bhopal een enorme giframp voor.

INLEIDING OP DE GIFRAMP

Het oogmerk van deze les is meer duidelijkheid te verschaffen over de feiten en de daarmee samenhangende verantwoordelijkheden ten aanzien van de ramp die plaatsvond in Bhopal, India, op 3 december 1984. De gifwolk die in die nacht ontsnapte uit de fabriek van Union Carbide houdt na al die jaren nog steeds de gemoederen bezig. Niet alleen van de duizenden families die in die nacht dierbaren verloren, maar ook van de huidige bewoners van Bhopal die nog steeds lijden onder de gevolgen van de ramp. Deze mensen moeten iedere dag weer tijd en geld investeren in de verzorging van familieleden die de ramp hebben overleefd met vergaande gevolgen voor hun gezondheid. Ze kampen met grote milieuproblemen, vervuiling van grond en grondwater.

Er zijn na al die jaren nog veel onduidelijkheden over het verloop van de gebeurtenissen in die nacht van 2 op 3 december 1984 en de gevolgen van de ontsnapping van de gifwolk, maar ook de toestand van het voormalige fabrieksterrein roept veel vragen op. En de voor velen onbevredigende juridische afwikkeling zorgt 40 jaar na dato nog steeds voor een vrijwel onoverbrugbare meningsverschillen.

A In een eerste stap vragen we van jullie groepsgewijs informatie te zoeken vanuit het standpunt van een van de vele betrokken belangengroepen, te weten:

1. De bevolking van Bhopal en haar belangenbehartiger: advocaat
2. De bedrijven Union Carbide en Dow Chemical
3. De Indiase overheden
4. Het wetenschap
5. De media/de journalistiek
6. Amnesty International

Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de informatie uit een korte film over de Bhopalramp (zie ook werkblad 4) waarin vertegenwoordigers van diverse belangengroepen aan het woord komen. Verder kan er gebruik worden gemaakt van diverse informatiebronnen: internet, achtergrondliteratuur en beeldmateriaal.

B In een tweede stap beleggen we een conferentie om vanuit de verzamelde kennis van alle hier vertegenwoordigde groepen een beter zicht te krijgen op de aard van de ramp, de standpunten van de betrokken partijen en eventueel de stappen die gezet zouden kunnen worden naar een voor zoveel mogelijk betrokkenen bevredigende afwikkeling van zaken.

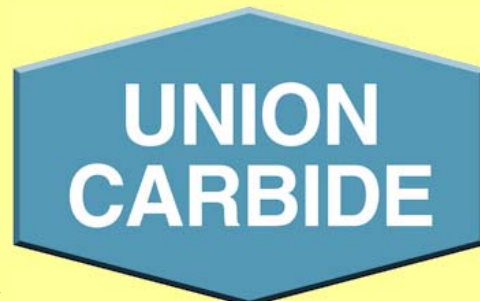
KORTE INHOUD VAN DE FILM*

De film is een 12.40 minuten durend uittreksel van een anderhalf uur durende Engelstalige documentaire uit 2005. De technische kwaliteit is niet wat we gewend zijn tegenwoordig. Bovendien volgen de scènes elkaar in hoog tempo op, omdat ze geknipt zijn uit langere gedeeltes. Het Engels is niet altijd goed te verstaan en wordt niet altijd ondertiteld. Onderstaande korte inhoud kan helpen bij het begrip van deze documentaire.

Inhoud van de documentaire

Het Noord-Amerikaanse chemische bedrijf Union Carbide nam het in het lagelonenland India niet zo nauw met de veiligheidsvoorschriften. Het bedrijf wist dat haar afvalwater geloosd werd op de centrale drinkwatervoorziening van de omgeving en bezuinigde op veiligheidsmaatregelen als koeling van de leidingen.

Op 3 december 1984 leidde dit tot een oplopen van druk in de leidingen en tot een fatale explosie. Giftig gas verspreidde zich in de omgeving. Volgens de bevolking overleden 25.000 mensen aan de gevolgen en ondervonden 200.000 mensen gezondheidsproblemen. Union Carbide betwist deze cijfers.

Ook al is de ramp ruim 30 jaar geleden gebeurd, de bevolking rond het terrein van de voormalige chemische fabriek in Bhopal, lijdt nog steeds aan de gevolgen van deze ramp. Er zijn meer geboortedefecten dan voor de ramp, mensen lijden aan ademhalingsproblemen, concentratieproblemen en vermoeidheidsverschijnselen. De grond en het grondwater zijn nog steeds vervuild en de bevolking heeft geen andere keus dan deze te gebruiken.

De **Indiase overheid** (zowel landelijk als provinciaal) speelt een dubbelhartige rol. Enerzijds vindt zij dat de vervuiler (Union Carbide, later overgenomen door Dow Chemicals) financiële ondersteuning moet geven aan de gedupeerden en het fabrieksterrein moeten reinigen. Ze arresteerde dan ook Warren Andersson, directeur van Union Carbide, maar liet hem spoedig weer gaan op borgtocht, waarna hij zich nooit meer heeft vertoond in India. Anderzijds schrikt zij terug voor consequenties en beweert van daaruit, dat er geen gevaar (meer) is voor de gezondheid van de omwonenden. Zij verleende de gedupeerden geen juridische bijstand.

De gedupeerden hebben **een advocaat** die hun belangen behartigt, maar deze doet dit op persoonlijke titel en krijgt geen financiële steun.

De **Amerikaanse overheid** vindt eveneens bij wet dat de vervuiler dient te betalen, maar aangezien de Indiase overheid de problemen bagatelliseert, loopt zij ook niet hard om deze wet toe te passen. En zo lang zij dit blijft doen, zullen internationale bedrijven als Union Carbide en Dow Chemicals het niet nauw blijven nemen met de veiligheid in deze arme landen.

In **2001 neemt Dow Chemicals** het bedrijf Union Carbide over. Dit lijkt in eerste instantie gunstig voor de gedupeerden. Opnieuw wordt namelijk uitgesproken door overheden van zowel India als de VS, dat de vervuiler zijn verantwoordelijkheid moet nemen. Maar Dow Chemicals wijst naar de provincie Pradesh, die is inmiddels eigenaar van het verlaten fabrieksterrein en die moet er dus maar voor zorgen dat het terrein gereinigd wordt en de gedupeerden schadeloos worden gesteld. Ondertussen gebeurt er niets.

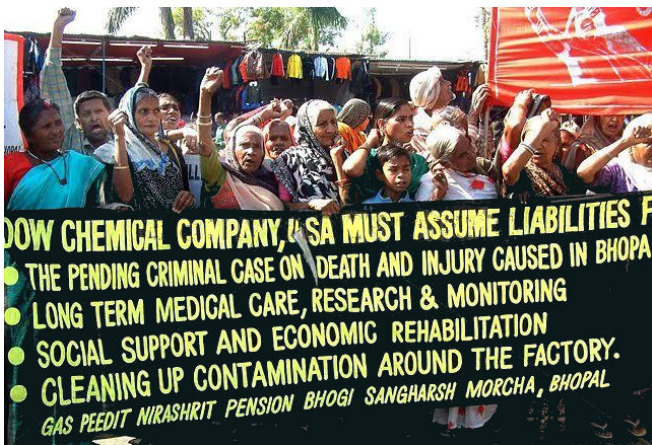
Uit diepgaand onderzoek is inmiddels gebleken dat de medische problemen worden veroorzaakt door cyanidevergiftiging, afkomstig van het bedrijf Union Carbide.

De slachtoffers protesteren nog steeds, maar krijgen weinig gehoor bij de verantwoordelijken. Wel is er een groeiende belangstelling en steun uit de hele wereld. Als zij genoegdoening zouden krijgen zal dat vergaande gevolgen hebben voor het voorkomen van dergelijke rampen in de toekomst.

* Zie http://amnestynijmegen.antenna.nl/download/bhopali_i.htm

Je kunt de film ook gratis downloaden in MP4 (<http://amnestynijmegen.antenna.nl/video/unioncarbide.mp4>) of in FLV (<http://amnestynijmegen.antenna.nl/video/unioncarbide.flv>)

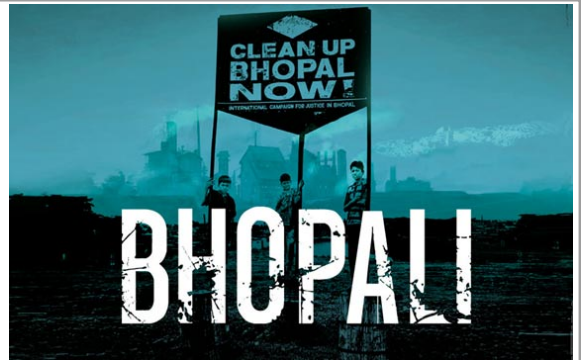
PROTESTEN

GROEP 1

De bevolking van Bhopal en haar belangenbehartiger: advocaat

Instructies

- Onderzoek welke de effecten van de Bhopalramp op de bevolking waren in 1984 en welke er nu nog steeds zijn.
- Onderzoek welke rol de advocaat van de bevolking met het oog op haar belangenbehartiging heeft gespeeld en nog speelt.
- Zorg dat je tijdens de slotconferentie de antwoorden op bovenstaande vragen kunt verwoorden/presenteren.

N.B.: Gebruik als bronnen voor je onderzoek zowel boeken en tijdschrift-artikelen als internet.

Opdracht

1. Bij de slotrapportage noemen jullie minstens drie bronnen, te weten: één boek, één artikel en één internetsite waarop zij hun onderzoeksconclusie hebben gebaseerd.
2. Bij de slotrapportage vermelden jullie welk precies aandeel elk van de groepsleden heeft gehad in het onderzoek.

GROEP 2

De bedrijven Union Carbide en Dow Chemical

Instructies

- Onderzoek de rol die de bedrijven UC en DC hebben gespeeld rondom de ramp en rondom de afwikkeling van de ramp.
- Ga na in hoeverre standpunten verschoven zijn cq. hetzelfde zijn gebleven.
- Zorg dat je tijdens de slotconferentie de resultaten van bovenstaande onderzoeksopdrachten kunt verwoorden/presenteren.

N.B.: Gebruik als bronnen voor je onderzoek zowel boeken en tijdschrift-artikelen als internet.

Opdracht

1. Bij de slotrapportage noemen jullie minstens drie bronnen, te weten: één boek, één artikel en één internetsite waarop zij hun onderzoeksconclusie hebben gebaseerd.
2. Bij de slotrapportage vermelden jullie welk precies aandeel elk van de groepsleden heeft gehad in het onderzoek.

GROEP 3

De Indiase overheden:
Staat India, deelstaat Pradesh,
lokale overheid

Instructies

- Onderzoek wat de opstelling is geweest van de Indiase overheden op nationaal, provinciaal en lokaal niveau ten aanzien van de Bhopalramp.
- Zorg ervoor dat je tijdens de slotconferentie hierover relevante informatie kunt verschaffen.

N.B.: Gebruik als bronnen voor je onderzoek zowel boeken en tijdschrift-artikelen als internet.

Opdracht

1. Bij de slotrapportage noemen jullie minstens drie bronnen, te weten: één boek, één artikel en één internetsite waarop zij hun onderzoeksconclusie hebben gebaseerd.
2. Bij de slotrapportage vermelden jullie welk precies aandeel elk van de groepsleden heeft gehad in het onderzoek.

GROEP 4

De Amerikaanse overheid

Instructies

- Onderzoek wat de opstelling is geweest van de Amerikaanse overheid ten aanzien van de Bhopalramp.
- Zorg ervoor dat je tijdens de slotconferentie hierover relevante informatie kunt verschaffen.

N.B.: Gebruik als bronnen voor je onderzoek zowel boeken en tijdschriftartikelen als internet.

Opdracht

1. Bij de slotrapportage noemen jullie minstens drie bronnen, te weten: één boek, één artikel en één internetsite waarop zij hun onderzoeksconclusie hebben gebaseerd.
2. Bij de slotrapportage vermelden jullie welk precies aandeel elk van de groepsleden heeft gehad in het onderzoek.

GROEP 5

Het Wetenschappelijke Onderzoeksteam

Instructies

- Onderzoek welke chemische stoffen bij de Bhoparamp in 1984 in het geding waren en welke de effecten hiervan zijn geweest en eventueel nog zijn met betrekking tot de vergiftiging en beschadiging van mensen, als ook met betrekking tot de vervuiling van het leefmilieu.
- Betrek in je onderzoek chemische, biologische, ecologische en medische aspecten.
- Zorg dat je tijdens de slotconferentie afdoende antwoord kunt geven op de vraag welke wetenschappelijk aantoonbare effecten van de ramp op mens en milieu zijn/zijn geweest.

N.B.: Gebruik als bronnen voor je onderzoek zowel boeken en tijdschrift-artikelen als internet.

Opdracht

1. Bij de slotrapportage noemen jullie minstens drie bronnen, te weten: één boek, één artikel en één internetsite waarop zij hun onderzoeksconclusie hebben gebaseerd.
2. Bij de slotrapportage vermelden jullie welk precies aandeel elk van de groepsleden heeft gehad in het onderzoek.

GROEP 6

Amnesty International

Instructies

- Onderzoek welke rol Amnesty International heeft gespeeld en nog speelt in de affaire rond de giframp Bhopal.
- Zorg ervoor dat je hierover tijdens de slotrapportage goed kunt rapporteren.

N.B.: Gebruik als bronnen voor je onderzoek zowel boeken en tijdschrift-artikelen als internet.

Opdracht

1. Bij de slotrapportage noemen jullie minstens drie bronnen, te weten: één boek, één artikel en één internetsite waarop zij hun onderzoeksconclusie hebben gebaseerd.
2. Bij de slotrapportage vermelden jullie welk precies aandeel elk van de groepsleden heeft gehad in het onderzoek.

INSTRUCTIES VOOR DE SLOTRAPPORTAGE

In de tweede les, wanneer jullie je onderzoeksresultaten paraat hebben, vindt er een slotrapportage plaats in de vorm van een conferentie onder voorzitterschap van de docent of een van de gast-docenten van Amnesty International).

Van alle zes onderzoeksgroepen krijgt een vertegenwoordiger het woord om gedurende 5 minuten de belangrijkste resultaten van het eigen groepsonderzoek aan de anderen te laten horen. Zij vermelden, zoals in de onderzoeksinstructie werd gevraagd, ook:

- A. Welke drie meest relevante bronnen hebben tot de conclusie geleid?
- B. Wie van de groepsleden heeft welke aandeel gehad in de uitvoering van het onderzoek?

De leden van het eigen onderzoeksgroepje kunnen de woordvoerder/ster eventueel aanvullen. Zij vormen een soort backing groepje.

Het is voor de woordvoerder/rapporteur van belang dat hij/zij onderscheid maakt tussen feiten en meningen als het gaat om de resultaten van het onderzoek. Ook worden zij uitdrukkelijk uitgenodigd aan te geven wat het onderzoek bij de betreffende groep oproep/oproept aan emoties. Daarbij kun je denken aan verbazing, onzekerheid over elkaar tegensprekende feiten, afschuw, verontwaardiging....

Wanneer alle onderzoeksgroepen aan het woord zijn geweest (totaal 30 minuten) wordt aan hen gezamenlijk gevraagd, weer zo nodig aangevuld door de backing groep, om tot het opstellen van een slotcommuniqué te komen. Hiervoor krijgen zij 10 minuten de tijd.

In deze slottekst die gericht zal zijn aan de Verenigde Naties, preciezer aan de Mensenrechtenraad van de VN, zullen de in de ogen van de onderzoekers meest urgente aanbevelingen worden geformuleerd. Aanbevelingen die ertoe moeten leiden dat door de internationale gemeenschap wordt GELEERD van het type rampen zoals in Bhopal heeft plaatsgevonden.

Na het voorlezen van de slottekst zal nog 5 minuten worden besteed aan een evaluatie van de opzet en is er ruimte voor enkele vragen.

SLOTCOMMUNIQUÉ

De vergadering van vertegenwoordigers van overheden, vertegenwoordigers van slachtoffers en andere betrokkenen

bijeen op in

gehoord de beraadslaging,

overwegende, dat

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Komt tot de volgende gezamenlijke slotverklaring

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

En legt dat ter kennisname voor aan de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties

Getekend,

Namens de advocaat van de slachtoffers

Namens Dow Chemical en Union Carbide

Namens de Indiase overheden

Namens de Amerikaanse overheid

Namens het Wetenschappelijk Onderzoeksteam

Namens Amnesty International

CONGRESMAP

Docenten-
handleiding

INTRODUCTIE

Het doel van het lespakket is meer duidelijkheid te verschaffen over de feiten en de daarmee samenhangende verantwoordelijkheden ten aanzien van de ramp die plaatsvond in Bhopal (India) op 3 december 1984. De gifwolk die in die nacht ontsnapte uit de fabriek van Union Carbide houdt na al die jaren nog steeds de gemoederen bezig. Niet alleen van de duizenden families die in die nacht dierbaren verloren, maar ook van de huidige bewoners van Bhopal die nog steeds lijden onder de gevolgen van de ramp. Deze mensen moeten iedere dag weer tijd en geld investeren in de verzorging van familieleden die de ramp hebben overleefd met vergaande gevolgen voor hun gezondheid. Ze kampen met grote milieuproblemen, vervuiling van grond en grondwater.

DOELSTELLINGEN

Kennis

Na de twee lessen kennen de leerlingen de gevolgen van de giframp in Bhopal. Daarbij kennen zij de hierna volgende aspecten en hoe deze aspecten elkaar hebben beïnvloed:

- * De gevolgen voor de plaatselijke bevolking
- * De verantwoordelijkheid van de betrokken Amerikaanse bedrijven *Union Carbide* en *Dow Chemicals*, en hoe zij met deze verantwoordelijkheid zijn omgegaan.
- * De verantwoordelijkheid van de regionale en landelijke overheden in India en hoe zij met deze verantwoordelijkheid zijn omgegaan.
- * De verantwoordelijkheid van de Amerikaanse overheid en hoe zij met deze verantwoordelijkheid is omgegaan.
- * De bevindingen van de wetenschap.
- * De rol van Amnesty International.

Vaardigheden

De toegepaste vaardigheden betreffen:

- * Oriënteren op het onderwerp door informatie vanuit Amnesty
- * Het formuleren van een gerichte vraagstelling op een deelonderwerp.
- * Het zoeken en documenteren van informatie via drie verschillende bronnen.
- * Het verwerken van de informatie en het vormen van een mening.
- * Het presenteren van de informatie en verdedigen van de mening.
- * Het met de hele klas overleggen om tot een slotverklaring te komen.

TIJDSINDELING

Les 1: Oriëntatie en onderzoeksopdracht

- 5 min. Inleiding Amnesty.
- 5 min. Inleiding over Bhopal.
- 1 min. Woord vooraf bij filmpje.
- 12 min. Film.
- 20 min. Vragen inventariseren en beginsituatie bepalen.
- 5 min. Indeling in onderzoeksgroepjes.

(50 min. Optioneel: bij lessen van 100 minuten kunnen leerlingen nu starten met hun onderzoek in de groepjes.)

Les 2: Informatie uitwisselen en komen tot een gezamenlijk slotcommuniqué

- 5 min. Instructie.
- 30 min. Uitwisseling van onderzoeksresultaten per groep, 6 x 5 minuten.
- 10 min. Gezamenlijke formulering van het slotcommuniqué.
- 5 min. Evaluatie (eventueel ook beantwoording van vragen door Amnesty-gastdocenten).

INLEIDING OVER AMNESTY

U kunt voor de toelichting op Amnesty International gebruik maken van werkblad 1. Wijs in ieder geval op:

- Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM 1948).
- De missie van Amnesty.
- De mensen en het werkterrein waar Amnesty voor werkt.
- De werkwijze van Amnesty: verzamelen van en aandacht vragen voor getuigenissen over schendingen van mensenrechten, onafhankelijke positie innemen t.o.v. overheden, openbare rapportage, wijzen op verantwoordelijkheden, lobby, protestacties, mensenrechteneducatie.
- Benadruk dat het om een vrijwilligersorganisatie gaat (anders dan Human Rights Watch).

DE BHOPAL-FILM EN HET KLASSENGESPREK

De film (12.40 min.) is te bekijken via http://amnestynijmegen.antenna.nl/download/bhopali_i.htm. U kunt de film ook gratis downloaden in MP4 (<http://amnestynijmegen.antenna.nl/video/unioncarbide.mp4>) of in FLV (<http://amnestynijmegen.antenna.nl/video/unioncarbide.flv>).

Klassengesprek

Achtereenvolgens kunt u aan de orde stellen:

1. Welke gevoelens heeft de film opgewekt?
2. Waren de leerlingen bekend met deze ramp en de gevolgen? Inventariseer op bord wat zij al weten in een kolom link (hier zou een relatie gelegd kunnen worden met de situatie in de kledingindustrie in Bangladesh).
3. Welke vragen komen bij de leerlingen op en over welke aspecten zouden zij meer van deze ramp willen weten? Inventariseer opnieuw op bord in een aparte kolom rechts, met ruimte achter de items om later de namen te kunnen invullen. Idealiter zijn dit zes onderwerpen, dezelfde als in het filmpje geportretteerd worden. Je kunt als docent hierin wat sturen tijdens het samenvatten.
4. Vraag de leerlingen in welk deelonderwerp zij zich verder zouden willen verdiepen.
5. Laat de leerlingen groepjes vormen bij ieder deelonderwerp, door hun namen achter de onderwerpen te schrijven (zie hieronder).

Zes groepen die in het filmpje terugkomen zijn:

1. De bevolking van Bhopal en haar belangenbehartiger / advocaat
2. De bedrijven Union Carbide en Dow Chemical
3. De Indiase overheden
4. De Amerikaanse overheid
5. Het wetenschappelijk onderzoeksteam
6. Amnesty International

HET ONDERZOEK

Basis voor het onderzoek van de leerlingen is de Engelstalige website [bhopal.org](http://www.bhopal.org).

Deze website is uitgebreid en geeft zo veel verwijzingen dat leerlingen alleen met deze website al een allroundbeeld kunnen krijgen van de ramp. Deze kan in de les als suggestie aan de leerlingen gegeven worden, mochten ze echt niets zelf kunnen vinden.

*Openingsscherm van
<http://www.bhopal.org>*

The screenshot shows the website 'The Bhopal Medical Appeal'. The header includes navigation links: WHAT HAPPENED, SECOND POISONING, ABOUT US, STORIES & NEWS, SUPPORT US, and DONATE. The main content area features a large image of a woman holding a lit candle, with the text 'Music For Bhopal Memorial Concert' overlaid. Below the image, it says 'Saturday 3rd December, 2016' and 'St Michael & All Angels Church, Brighton'. A red button says 'Book your tickets now'.

CONGRESMAP

Uitleg over de doelen en werkwijze van deze twee lessen aan de leerlingen

1. Jullie hebben informatie gekregen over een complexe milieuramp en alle gevolgen die dit heeft.
2. Jullie gaan je verdiepen in een deelonderwerp door onderzoek te doen en je een mening te vormen.
3. Jullie maken jullie bevindingen kenbaar voor de hele klas en maken daarbij jullie standpunt duidelijk.
4. Jullie proberen via een discussie tot een gemeenschappelijk standpunt te komen en dit te formuleren in een slotcommuniqué.

Instructie

Daarna dienen de leerlingen groepsgewijs hun onderzoeksopdrachten te gaan uitvoeren. Wijs de groepen erop dat ze het werk onderling verdelen en dat iedereen daarbij zijn verantwoordelijkheid neemt. Algemene informatie en specifieke informatie kunnen door verschillende personen uit de groep worden opgezocht en verzameld in een eigen congresmap (zie werkblad 15). Ieder groepje maakt bij de start van de presentatie duidelijk wie welke taak heeft vervuld.

Voor hun congresmap kunnen de leerlingen gebruiken:

1. Informatie over Amnesty en Bhopal.
2. Een toelichting bij het Bhopal-filmpje (met hierbij een verwijzing naar de plek waar het filmpje te vinden is op de site van Amnesty Nijmegen).
3. De onderzoeksopdrachten voor alle groepen.
4. Een instructie voor de slotconferentie.
5. Het formulier dat als opzet dient voor het slotcommuniqué.

De bevindingen in de onderzoeksopdrachten kunnen de leerlingen noteren in hun congresmap.

Maak de leerlingen duidelijk dat de groepen uit hun midden een vertegenwoordiger kiezen die straks het woord voert.

SLOTCOMMUNIQUÉ

U leidt de vergadering. Onderstaande tekst kan daarvoor als inleiding dienen:

Geachte aanwezigen,

Nu ruim dertig jaar geleden voltrok zich in Bhopal een ramp waarvan de repercussies vandaag de dag nog steeds voelbaar zijn. Wij zijn hier vandaag bijeengekomen om de onderzoeksresultaten aangaande de oorzaken en gevolgen van deze ramp van de verschillende groepen hier aanwezige onderzoekers met elkaar te delen en te vergelijken. Elk van de hier verzamelde groepen van belanghebbenden en geïnteresseerden heeft vanuit de eigen invalshoek en competentie onderzoek gedaan naar de feiten van deze ramp en de daarmee samenhangende verantwoordelijkheden.

Wij vragen de woordvoerders van de groepen zo bondig mogelijk verslag te doen van hun bevindingen en daarbij ook waar nodig blijkt te geven van hun standpunten en gevoelens ten aanzien van deze complexe materie.

Het einddoel is te komen tot een slotcommuniqué waarmee alle delegaties kunnen leven en die als uitgangspunt kan dienen voor de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties.

Vervolgens geeft u de woordvoerders van de zes delegaties uiterlijk vijf minuten de tijd om hun onderzoeksresultaten, standpunten en bevindingen uiteen te zetten voor het forum van de verzamelde groepen. In principe zijn alleen de aangewezen vertegenwoordigers van de groepen aan het woord maar de anderen kunnen als backing-groep zo nodig nog noodzakelijke aanvullingen geven. Vraag de groepen aan het eind van hun uiteenzetting ten behoeve van de slotverklaring hun meest urgente aanbeveling voor de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties te formuleren.

Laat de vertegenwoordigers, gesteund door hun backing-groepen samen overleggen om een tekst vast te stellen voor een gezamenlijk slotcommuniqué. Groepen die zich niet kunnen vinden in het resultaat van het overleg kunnen zo nodig een minderheidsstandpunt laten opnemen.

EVALUATIE

Neem de tijd voor een korte evaluatie van de les en beantwoord eventueel resterende vragen over Amnesty en de mensenrechten.

Bedank tot slot de deelnemers voor hun inzet.

AANVULLEND FILMMATERIAAL

Bhopal Disaster (09.49) Uitstekende uitleg over wat de ramp nu eigenlijk heeft veroorzaakt
<https://www.youtube.com/watch?v=UH5LPwdVnqI>

Bhopal: 25 jaar onrecht (AI Vlaanderen) Engelstalig (05.28) AI eist gerechtigheid
<https://www.youtube.com/watch?v=EE1UkB6mFGQ>

Bhopal Ramp (02.49) Hoe ziet het er nu uit?
<https://www.youtube.com/watch?v=ciFzy0qoLxQ>

Film van National Geographic in drie delen: een goede reconstructie

Seismic Seconds - The Bhopal Gas Disaster Part 1 of 3 (09.25)

<https://www.youtube.com/watch?v=p0aGBPdpMTM>

Seismic Seconds - The Bhopal Gas Disaster Part 2 of 3 (09.21)

<https://www.youtube.com/watch?v=-FYvWTO70FE>

Seismic Seconds - The Bhopal Gas Disaster Part 3 of 3 (05.02)

<https://www.youtube.com/watch?v=aSZ9fuRzers>

BHOPAL NU

Scholengroep Nijmegen

AMNESTY
INTERNATIONAL

